

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง"

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 14 พฤษภาคม 2536

รศช. การยึดทรัพย์ และภาระของแผ่นดิน

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

การคืนทรัพย์สินให้แก่ข้าราชการเมืองที่ถูกยึดทรัพย์ในข้อหาร่ำรวยผิดปกติ กำลังกลายเป็นภาระของแผ่นดินอย่างไม่สมควร

เมื่อคณะ รศช. อันมีพลเอกสุนทร คงสมพงษ์เป็นผู้นำก่อการรัฐประหารเดือนกุมภาพันธ์ 2534 ข้ออ้างสำคัญประการหนึ่งในการยึดอำนาจก็คือ พฤติกรรมการฉ้อราษฎร์บังหลวงของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ด้วยเหตุที่รัฐบาลชาติชายมีพฤติกรรมในการแสวงหาส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากการดำเนินนโยบายอย่างโจ่งแจ้ง ประกอบกับการที่ผู้นำรัฐบาลนั้นไม่สนใจที่จะลดทอนการฉ้อราษฎร์บังหลวงและการประพฤติมิชอบของรัฐมนตรีร่วมรัฐบาล ผู้คนจำนวนไม่น้อยจึงพากันหลงผิดเห็นดีเห็นงามกับการฉ้อราษฎร์รรมนุญและการทำลายระบอบประชาธิปไตยของคณะ รศช. โดยมีได้ตระหนักแม้แต่น้อยว่า ผู้นำฝ่ายทหารที่ก่อการรัฐประหารก็มีพฤติกรรมอันฉ้อฉลเช่นเดียวกัน

คณะ รศช. แสดงอาการซึ่งขังที่จะกวาดล้างข้าราชการเมืองขึ้น ด้วยการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน (คตส.) โดยมีพลเอกสิทธิ จิรโรจน์เป็นประธาน แต่อาการอันซึ่งขังดังกล่าวนี้กลับผ่อนคลายเป็นไปตามกาลเวลา เมื่อผู้นำฝ่ายทหารเหล่านี้มีเป้าประสงค์อันแจ่มชัดที่จะสืบทอดอำนาจทางการเมืองต่อไป จึงต้องอาศัยข้าราชการเมืองขึ้นเป็นฐานอำนาจ โดยที่ข้าราชการเมืองที่ถูกกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติบางคนยอมตนเป็นบริวารของผู้นำ รศช. เพียงเพื่อให้ผ่อนปรนคดีการยึดทรัพย์ ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายจึงเป็นไปในทำนอง "น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า" ด้วยเหตุดังนั้น จึงมีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประกาศ รศช. ฉบับที่ 26 พ.ศ. 2534 โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สินมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลได้

พลันที่มีการแก้ไขประกาศ รศช. ฉบับที่ 26 โฉมหน้าที่แท้จริงของผู้นำ รศช. ก็ปรากฏสู่ประชาชน หนังสือพิมพ์หลายต่อหลายฉบับรายงานความรู้สึกผิดหวังของประชาชน แต่ผู้ที่รู้สึกผิดหวังยิ่งกว่าผู้อื่นใดคงจะเป็นพลเอกสิทธิ จิรโรจน์ ซึ่งเป็นเพียงเบี้ยหมากฎทางการเมืองของคณะ รศช. พลเอกสิทธิมิมองเห็นแต่มีมติมีตของข้าราชการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งในยุครัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แต่มองไม่เห็นพฤติกรรมการฉ้อฉลอำนาจของผู้นำ รศช.

นับเป็นเรื่องน่าเศร้าและน่าเห็นใจบุคคลที่ทำงานเพื่อชาติบ้านเมืองด้วยความซื่อสัตย์สุจริตดังเช่น พลเอกสิทธิ ที่ต้องจบชีวิตการทำงานด้วยความผิดหวังอย่างล้าลึก พลังกายและพลังใจที่ทุ่มเทไปเพื่อชำระล้างความโสมมของสังคมต้องสูญเปล่า เพียงเพราะตึกแห่งอำนาจของผู้นำ รสช. และบัดนี้พลเอกสิทธิคงจะประจักษ์แก่ใจว่า ตึกแห่งอำนาจมิได้มีเฉพาะแต่นักการเมืองอาชีพเท่านั้น หากยังปกแผ่ทรงอิทธิพลในหมู่ผู้นำฝ่ายทหารบางกลุ่มบางเหล่าอีกด้วย แท้ที่จริงแล้ว ผู้ที่มีสำนึกทางประวัติศาสตร์ต่างได้เรียนรู้บทสรุปดังกล่าวนี้มาเป็นเวลาช้านานแล้ว

การแก้ไขประกาศ รสช. ฉบับที่ 26 ได้เปิดโอกาสให้บรรดานักการเมืองที่ถูกยึดทรัพย์สามารถร้องต่อศาลว่า ประกาศ รสช. ฉบับดังกล่าวเป็นเรื่องที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2536 มีข้อวินิจฉัยว่า ประกาศ รสช. ฉบับที่ 26 ข้อ 2 และข้อ 6 ขัดต่อประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตย และขัดต่อธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2534 อีกทั้งยังมีลักษณะเป็นกฎหมายที่ลงโทษทางอาญาที่มีผลย้อนหลัง และที่สำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่นใดก็คือ ประกาศ รสช. ฉบับนี้มีผลในการตั้งศาลขึ้นมาใหม่เพื่อพิจารณาคดีการยึดทรัพย์โดยเฉพาะ ทั้งๆที่มีศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายอยู่แล้ว จึงมีคำสั่งให้เพิกถอนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

แม้ว่าศาลฎีกาจะวินิจฉัยแล้วว่า การยึดทรัพย์นักการเมืองโดยอาศัยอำนาจตามประกาศ รสช. ฉบับที่ 26 ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่กระทรวงการคลังในฐานะเจ้าพนักงานการยึดทรัพย์ ตามคำสั่ง คตส. ยังมีได้คืนทรัพย์สินแก่เจ้าของ เนื่องจากยังไม่แจ่มชัดในคำพิพากษาและข้อกฎหมาย จึงขอคำปรึกษาจากสำนักงานอัยการสูงสุด ต่อมาสำนักงานอัยการสูงสุดได้ให้คำปรึกษาว่า กระทรวงการคลังควรจะคืนทรัพย์สินแก่นักการเมือง ที่ถูก คตส. ยึดทรัพย์พร้อมทั้งดอกเบี้ย ความเห็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับความเห็นของนายมารุต บุญนาค และนายสุธี อากาศฤกษ์ ซึ่งได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ก่อนหน้านี้

การคืนทรัพย์สิน พร้อมทั้งดอกเบี้ยแก่นักการเมืองผู้ถูกยึดทรัพย์ นับเป็นพฤติกรรมการอันชอบธรรม หากการยึดทรัพย์นั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย และผู้ถูกยึดทรัพย์เป็นผู้บริสุทธิ์ที่ไม่ได้มีพฤติกรรมชั่วร้ายหรือบังหลวงและประพฤติมิชอบ การยึดทรัพย์ย่อมทำให้เจ้าของทรัพย์สูญเสียรายได้อันพึงได้จากทรัพย์นั้น (foregone earnings) หากไม่ถูกยึดทรัพย์เจ้าของทรัพย์ย่อมนำทรัพย์นั้นไปหารายได้ได้ เงินที่ไม่ถูกยึดสามารถก่อดอกออกผลเป็นดอกเบี้ย เมื่อมีการยึดทรัพย์ที่ไม่ชอบธรรม ไม่เพียงแต่จะต้องคืนทรัพย์ที่ยึดแก่เจ้าของเท่านั้น หากยังควรที่จะชำระดอกเบี้ยด้วย จึงจะนับว่าเป็นธรรม

การคืนทรัพย์สินที่ยึดมาให้แก่เจ้าของไม่สร้างภาระแก่แผ่นดิน แต่การชำระดอกเบียให้แก่เจ้าของทรัพย์สินที่ถูกยึดยอมเป็นภาระแก่ประชาชน เพราะเงินที่นำมาชำระดอกเบียนี้ในที่สุดแล้วยอมมาจากภาษีอากร ในกรณีเช่นนี้ ความขัดแย้งแห่งความเป็นธรรมย่อมเกิดขึ้น ในด้านหนึ่งการจ่ายดอกเบียมีผลเสมือนหนึ่งรายจ่ายชดเชยความไม่เป็นธรรมที่ผู้บริสุทธิ์ได้รับ แต่ในอีกด้านหนึ่ง ประชาชนผู้เสียภาษีอากรกลับต้องรับภาระรายจ่ายดอกเบียนั้น ทั้งๆที่ประชาชนมิได้ให้ฉันทานุมัติในการยึดทรัพย์สินอันมิชอบมาตั้งแต่ต้น

หากรัฐบาลปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของสำนักอัยการสูงสุด ย่อมมีความหมายว่า รัฐบาลเลือกที่จะแก้ไขปัญหาคความไม่เป็นธรรมบางส่วน ด้วยการสร้างปัญหาคความไม่เป็นธรรมอีกส่วนหนึ่งขึ้นมาแทน

การจ่ายดอกเบียในฐานะเงินได้อันพึงได้แก่ผู้ที่ถูกยึดทรัพย์สินอย่างไม่ชอบธรรมจะเป็นปฏิบัติการอันเป็นธรรมก็ต่อเมื่อทรัพย์สินอันเป็นฐานแห่งดอกเบียนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริต การจ่ายดอกเบียแก่เจ้าของทรัพย์สินที่ได้ทรัพย์สินมาโดยไม่สุจริต ย่อมเป็นการสร้างความไม่ชอบธรรมซ้ำสองชั้น ดังนั้น ก่อนที่รัฐบาลจะตัดสินใจจ่ายดอกเบีย สมควรที่จะต้องตรวจสอบที่มาของทรัพย์สินอันเป็นฐานแห่งดอกเบียนั้นว่าได้มาโดยสุจริตหรือไม่ แม้ว่าศาลฎีกาจะวินิจฉัยว่าการยึดทรัพย์สินนการเมืองโดยอาศัยอำนาจตามประกาศ รสช. ฉบับที่ 26 เป็นเรื่องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ข้อวินิจฉัยนี้เป็นเพียงข้อวินิจฉัยเกี่ยวกับข้อกฎหมายเท่านั้น หาใช่ข้อวินิจฉัยเกี่ยวกับข้อเท็จจริงไม่ ประกอบกับผลการตรวจสอบของ คตส. ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมการฉ้อราษฎร์บังหลวงของนการเมืองที่มาจากกาเลือกตั้ง ข้าราชการดังกล่าวนี้ได้หยั่งรากลึกในจิตใจและความรับรู้ของประชาชน สมควรที่จะสะสางให้ชัดเจน นการเมืองที่บริสุทธิ์ยอมคงทนต่อการตรวจสอบ การสะสางข้อหาความร่ำรวยผิดปกติไม่เพียงแต่จะช่วยให้ทราบว่ คตส. ได้ดำเนินการกลั่นแกล้งนการเมืองที่ถูกกล่าวหาหรือไม่เท่านั้น หากทว่ายังเป็นกาป้องปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวงและการประพฤติมิชอบในอนาคตอีกด้วย การสะสางข้อหาความร่ำรวยผิดปกติจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในสังคมการเมืองไทย แต่การดำเนินการในเรื่องนี้จะเป็นไปได้ก็แต่ในรัฐบาลที่มีความกล้าหาญทางจริยธรรมและมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี

หากผลการสะสางข้อหาความร่ำรวยผิดปกติปรากฏว่ามีการยึดทรัพย์สินโดยมิชอบจากนการเมืองผู้บริสุทธิ์ก็ดี หรือมีการยึดทรัพย์สินเกินกว่าปริมาณที่พึงยึดก็ดี สมควรที่จะไล่เบียผู้นำ รสช. และ คตส. ให้เป็นผู้รับภาระรายจ่ายการชดเชยความไม่เป็นธรรมที่ก่อเกิดขึ้น และไม่ควรถูกให้เป็นภาระของแผ่นดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนผู้เสียภาษีอากร

ในการคืนทรัพย์สินและดอกเบี้ย ไม่เพียงแต่จะต้องตรวจสอบว่า ทรัพย์สินนั้นได้มาโดยสุจริตหรือไม่เท่านั้น หากทว่ายังควรที่จะต้องตรวจสอบด้วยว่า ทรัพย์สินเหล่านั้นได้เสียภาษีมาโดยถูกต้องหรือไม่อีกด้วย ความพยายามของกรมสรรพากรที่จะเก็บภาษีย้อนหลังจากนักการเมืองที่ถูกยึดทรัพย์ ก่อนที่จะคืนทรัพย์สินให้ นั่น จึงเป็นความพยายามที่ควรแก่การสนับสนุน นักการเมืองอาชีพผู้ประกาศตนเป็นสาธารณบุคคลพึงปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ยิ่งผู้ที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีด้วยแล้ว ยิ่งมีอาชญาภิเสกการเป็นพลเมืองดีได้ หากรัฐมนตรียังหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรแล้วรัฐบาล จะมีหน้าเรียกร้องให้ประชาชนเสียภาษีอากรได้อย่างไร

การสะสางข้อหาความร้ายแรงผิดปกติกิติ และการเก็บภาษีย้อนหลังจากนักการเมืองที่ถูกยึดทรัพย์กิติ เป็นเรื่องที่รัฐบาลที่มีความรับผิดชอบทางจริยธรรมพึงดำเนินการนำเรื่องทั้งสองนี้มาเป็นเครื่องมือในการต่อรองเพื่อมิให้พรรคฝ่ายค้านปภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลในสภาผู้แทนราษฎร ดังที่ปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์บางฉบับ จึงเป็นเรื่องที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง และหากข่าวนั้นปรากฏเป็นจริง ก็สมควรที่รัฐบาลจะถูกประณามอย่างยิ่ง